

**Palvelualojen
ammattiliitto**

Servicefacket

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:n vastauksia ja huomioita
Vihreiden puoluekokousaloitteisiin puoluekokouksessa
Seinäjoella 10.–11.6.2023

Hyvä Vihreiden puoluekokousedustaja,
onnittelut merkittävästä tehtävästäsi puoluekokousedustajana.
Olet tärkeiden päätösten äärellä!

Me Palvelualojen ammattiliitossa eli PAMissa haluamme omalta osaltamme lisätä kaikkien poliittisten puolueiden, eli myös Vihreiden vaikuttajien tietoutta palvelualojen arjesta sekä alamme työntekijöihin ja työoloihin vaikuttavista asioista. Olemme Suomen toiseksi suurin ammattiliitto ja kuten varmasti tiedätte niin, työllisistä yli puolet työskentelee yksityisissä palveluissa.

Tukeaksemme teidän keskusteluanne meillekin tutuista aiheista, olemme PAMissa tutustuneet tarkasti kaikkiin kokouksellenne osoitettuun julkisiin puoluekokousaloitteisiin. Puoluekokoukselle tehtyjen aloitteiden pohjalta käydään merkittävää poliittista keskustelua. Yksikään puoluekokoukselle suunnattu kokousaloite ei ole turha, vaan osa kansalaisyhteiskunnan keskustelua demokratiassa.

Kiitämme Vihreiden puolueaktiiveja usean erittäin tärkeän työelämän näkökulman nostamisesta osana aloitteitanne. Olemme aidosti ilahuneita useiden aloitteiden sisällöistä ja mielellämme olisimme kanssanne viemässä näitä myös eteenpäin. Kiitos, että teette erittäin merkityksellistä työtä ja nostatte tärkeitä aiheita esille!

Osana tutustumista materiaaleihinne olemme asiantuntijoidemme kanssa pohtineet näitä aloitteita yksityisen sektorin palvelualojen näkökulmasta ja laatineet osaan aloitteista omat vastauksemme ja lisähuomiomme aiheesta. Toivomme, että näistä meidän vastauksistamme ja huomioistamme on teille hyötyä jatkotyöstämisessä ja kerromme aiheesta myös mielellämme lisää!

Antoisaa puoluekokousta ja hyviä keskusteluita! Toivottavasti tapaamme kokouksessanne!
Julkaisemme vastauksemme myös nettisivuillamme [täällä](#):

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry.

Lisätietoa: (Olen myös paikan päällä seuraamassa puoluekokoustanne)

Eveliina Reponen, PAMin yhteiskuntasuhteiden vastaava

puh. [+358438267960](tel:+358438267960), eveliina.reponen@pam.fi

**Palveluajien
ammattiliitto**
Servicefacket

PAM on olla yksityisillä palvelualoilla työskentelevien ammattiliitto. Työelämän asiantuntijana parannamme jäsentemme toimeentuloa, työsuhdeturvaa ja elämisen laatua.

Päätehtävämme on neuvotella palvelualoille työehtosopimukset. Parannamme alojemme työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksia työhön, työyhteisöön ja työn turvallisuuteen sekä liiketoiminnan kehittämiseen. Edistämme kansallisesti ja kansainvälisesti demokratiaa, oikeudenmukaisuutta, tasa-arvoa ja sosiaalista turvallisuutta.

Jäsenet

Jäsenmäärä 31.12.2022:
noin 200 000
n. 75% naisia,
n. 30% alle 30-vuotiaita

Ammattiosastoja

126

Luottamushenkilöitä

noin 2 500

Työehtosopimuksia

30 kappaletta, joista 16 yleissitovaa,
3 normaalisitovaa,
11 yrityskohtaista.

Työsuhdeneuvonta

N. 40 000 yhteydenottoa/vuosi jäseniltä
työsuhdeasioissa

Puheenjohtaja

Annika Rönni-Sällinen

Palvelualat ovat merkittävässä roolissa Suomen kansantaloudessa ja yhteiskunnassa ja niiden rooli kasvaa. Työllisistä yli puolet työskentelee yksityisissä palveluissa ja alojen osuus Suomen bruttokansantuotteesta on sanoin hieman yli 50 prosenttia. Suurta osaa palveluista tuotetaan ympäri vuorokauden, vaikka muu yhteiskunta lepäisi. Koronakriisi opetti, että esimerkiksi kaupalla, kiinteistöpalveluilla ja siivouksella sekä turvallisuusalalla on merkittävä rooli huoltovarmuudessa. Matkailu taas on tärkeä vientitulojen lähde.

Me PAMissa haluamme, että työtä tehdään Suomessa jatkossakin reiluilla pelisäännöillä ja yritykset voivat luottaa kilpailun olevan reilua. Talous on meitä ihmisiä varten ja siksi sitä on hoidettava hyvin. Tarvitsemme työntekijöille vakaat ja turvalliset työolot, työnantajille selkeät ja ennakoitavat pelisäännöt ja palvelualalle menestyksen edellytykset ja mahdollisuuden olla jatkossakin Suomen työllistävin sektori.

Kun ihminen voi hyvin, hän pystyy näyttämään itsestään parhaat puolet elämässään ja työssään. Se vaatii riittävää toimeentuloa, mahdollisuuksia kehittyä, asiallista kohtelua ja vaikutusmahdollisuuksia sekä luottamusta siihen, että hänestä pidetään hädän hetkellä huolta.

Haluamme, että Suomella ja meillä menee hyvin. Tätä haluaa varmasti myös Vihreät.

PAMin vastauksia ja huomioita aloitteisiin:

Aloite 5: Ikääntyneiden ihmisoikeuksien suojeleminen ja ikäsyrjinnän torjunta.....	5
Aloitteen esittämä tavoite, että ”	5
Aloite 6: Kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi on panostettava ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin	8
Aloite 7. Liikuntavaikutusten arviointi osaksi päätöksentekoa.....	10
ja.....	10
Aloite 8. Suomalaisten liikkumisesta on huolehdittava	10
Aloite 13: Vihreiden linjoihin pelisäännöt työharjoittelusta.....	12
Aloite 14: Nelipäiväisen työviikon laajamittainen kokeilu	14
Aloite 15: Taataan kaikille oleskeluluvan saaneille oikeus perhe-elämään Suomessa.....	16
Aloite 18: Puoluekokousaloite turistiverosta.....	19
Aloite 25: Vihreille työmarkkinapoliittinen ohjelma.....	21

Aloite 5: Ikääntyneiden ihmisoikeuksien suojele ja ikäsyrrjinnän torjunta

Esittää: Ikävihreät ry

PAM VASTAA:

PAM kiittää aloitteiden tekijöitä merkittävän aiheen eli ikäsyrrjinnän esiin nostamisesta. Ikääntymisestä puhuminen on kulttuurissamme edelleen tabu ja on hienoa, että tätä tabua halutaan aktiivisesti horjuttaa. PAM yhtyy aloitteen näkemykseen siitä, että koko elämänskaaren aikainen ihmisoikeuksien suojele tulisi olla yhteiskunnan johtava periaate.

Aloitteen esittämä tavoite, että ”Suomessa on kaikilla tasoilla, niin säädösten valmistelussa, hallinnon strategioissa ja suunnitelmissa, yksityisten yritysten ja järjestöjen toiminnassa kuin ikääntyneiden kanssa työskentelevien koulutuksessa otettava huomioon, ettei ikäsyrrjintää sallita missään muodossa eikä minkään ihmisryhmän osalta,” on todella tarpeellinen ja kunnioitettava.

PAM katsoo asiaa ennen kaikkea työelämässä tapahtuvan ikäsyrrjinnän ja siihen liittyvien lievenuotojen kautta. PAM haluaa korostaa, että moni-ikäinen työväestö on yhteiskunnalle ennen kaikkea valtava etu ja myös menestystekijä - työntekijän on syytä olla ylpeä eleyistä vuosista ja saavuttamastaan ammattitaidosta. Työelämässä työnantajalla on kokonaisvaltainen vastuu huolehtia siitä, ettei työntekijän terveys tai turvallisuus vaarannu työssä. 1.6.2023 voimaan tulleen lain täsmennys toi työnantajalle tarkemman veloitteen ottaa työntekijän ikääntyminen huomioon ja tarpeen mukaan tarjota yksilöllisiä ratkaisuja työhyvinvoinnin ylläpitämiseksi. Tämä on erinomainen askel työelämän kehittämiseksi juuri tavoitteessa esitetyn syrrjinnän ehkäisemisen edistämiseksi. PAM katsoo, että tämä työnantajan yleinen huolehtimisvelvollisuus ohjaa työnantajaa ottamaan huomioon työntekijän henkilökohtaisia ominaisuuksia, kun arvioidaan työn järjestelyjä ja työssä suoriutumista. Muutos korostaa työnantajan velvollisuutta ottaa huomioon, että esimerkiksi työntekijän ikääntyminen voivat vaatia yleisten toimenpiteiden lisäksi

yksilöllisiä työsuojelutoimenpiteitä terveyshaittojen ehkäisemiksesi. Tämä on ehdottomasti suunta, johon työelämän tuleekin kehittyä.

On erinomaista, että aloite haastaa puhumaan rohkeammin ikääntymisestä. PAM pitää tärkeänä, että myös työpaikoilla lähdetään aktiivisesti hakemaan ratkaisuja, joilla tuetaan työntekijöitä pysymään työuransa loppuun saakka mahdollisimman hyvinvoivina. Työelämä tarvitsee kaikenikäisiä. Tämän lisäksi PAM haluaa korostaa, että ikä syrjintään liittyy, tiivistä myös keskustelu ammatillisen osaamisen ja vapaan sivistystyön resursoimisesta jos ja kun työuria halutaan pidentää. PAM pitää tärkeänä, että osana ikä syrjintää liittyviä kysymyksiä hahmotetaan myös se, että pärjätäkseen nykyisissä työmaailmassa, tulisi kaikilla olla mahdollisuus päivittää omia taitojaan pitkin työuraa. Työn ohessa toteutetut taitojen testaukset sekä koulutukset ovat toimivia keinoja taitojen tunnistamisessa ja päivittämisessä. Tutkimusten mukaan lyhytkin koulutus näyttää synnyttävän motivaatiota tietotekniikkaa ja oman osaamisen kehittämistä kohtaan. Osaamisen ylläpitäminen vaatii myös työnantajilta aktiivista roolia ja velvoitteita.

Tästä syystä PAM pitää tärkeänä, että

- Ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön rahoitustaso ja indeksikorotukset säilytetään nykyisellään. Rahoituksen tasossa huomioidaan täysimääräisenä oppivelvollisuuden laajennuksesta johtuvat kustannukset sekä kasvava jatkuvan oppimisen tarve.
- Ikääntyneiden työntekijöiden työkuormitus mitoitetaan työkykyä vastaavaksi ja näin edistetään työssä jaksamista eläkeikään saakka.
- Etuusjärjestelmää muutetaan tukemaan jatkuvaa oppimista. Työttömyysturvalla opiskelua helpotetaan, aikuiskoulutustukea kehitetään tukemaan aliedustettujen ryhmien, kuten matalapalkkaisten ja heikoista perustaidoista kärsivien, kouluttautumista ja opintotuen houkuttelevuutta aikuisopiskelijoille parannetaan.
- Työelämä tietoutta lisätään kaikilla koulutusasteilla. Työntekijän oikeudet ja velvollisuudet sekä ammattiliittojen toiminta ja ammatillinen järjestäytyminen sisältyvät nykyistä paremmin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin ja opetussuunnitelman laaja-alaisiin osaamiskokonaisuuksiin, lukion opetussuunnitelmaan sekä ammatillisen koulutuksen tutkintojen perusteisiin.
- Ammatillisten perustutkintojen sivistyksellisiä opintoja lisätään

- Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmää uudistetaan tukemaan ammatti- ja erikoisammattitutkintojen, tutkinnon osien sekä tutkintoa pienempien kokonaisuuksien tarjoamista.
- Työnantajille säädetään velvoite arvioida ja kartoittaa työntekijöiden osaamista aktiivisesti

Lue lisää ikääntyvien tukemisesta työelämässä:

<https://www.pam.fi/wiki/ikaantyneiden-tyossa-jaksaminen-tyojarjestelyt-kuntoutus-tuet.html?p15185=2>

Aloite 6: Kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi on panostettava ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin

Esittää: Helsingin Vihreät Naiset ry

PAM VASTAA:

Palvelualojen ammattiliitto PAMin mielestä aloite kiinnittää huomiota tärkeään asiaan. Aloitteessa todetaan, että ihmisten fyysinen kunto on Suomessa romahtanut 2010-luvulta alkaen tavalla, joka uhkaa fyysistä ja psyykkistä terveyttä, työkykyä, arjessa selviytymistä ja elämäniloa. Ongelman on rakenteellinen ja vaatii monia erilaisia toimia, aloite huomauttaa ja esittääkin koko joukon erilaisia toimia.

Aloitteessakin viitataan THL:n kokoamaan väestön terveys- ja hyvinvointikatsaus 2023:een, jossa todetaan, että lähes kaikki terveyden, toimintakyvyn ja hyvinvoinnin ongelmat ovat yleisempiä vähän koulua käyneillä ja pienituloisilla kuin korkeasti koulutetuilla ja suurituloisilla. THL:n raportissa todetaan myös, että monet terveysongelmat vähenisivät koko väestössä noin puoleen nykyisestä, jos muut väestöryhmät saavuttaisivat sen terveyden tason, jonka korkea-asteen koulutuksen suorittaneet ovat jo saavuttaneet.

Me PAMissa haluamme myös sellaista kehitystä, jonka myötä palvelualojen työntekijät voivat paremmin. PAMin jäsenten tulotaso on alhainen ja tyypillisin koulutus ammatillinen koulutus. Myös osa-aikatyö ja epäsäännölliset ja eri vuorokauden aikoihin ajoittuvat työajat ovat tyypillisiä.

Käsityksemme mukaan kyse ei useinkaan ole tiedon puutteesta, vaan mahdollisuuksista elää terveellisesti. Mahdollisuuksiin vaikuttavat työelämän vaatimukset ja tulotaso.

Pelkästään työajoilla on iso vaikutus terveyteen. Viime syksyn jäsenkyselyssämme noin 60% pelkäsi työkuormansa kasvavan ylivoimaiseksi ja yli 50% terveytensä heikkenevän niin, ettei pärjää työssään. Alle 30-vuotiaistakin 40% pelkäsi terveytensä heikkenemistä.

Aiemmin teettämässämme tutkimuksessa kävi ilmi, että palvelualojen perheellisten työntekijöiden epäsäännölliset työajat heikensivät paitsi heidän itsensä myös heidän lastensa mahdollisuutta osallistua säännöllisiin ohjattuihin liikunta- ja muihinkin harrastuksiin. Lapsilla toki on aikaa, mutta ei saattajaa tai kuljettajaa harrastuksiin. Monien harrastusten kohonneet hinnat karsivat myös niin aikuisten kuin lastenkin mahdollisuuksia osallistua.

Tiedämme myös, että pienituloisina palvelualojen työntekijöiden ruokaturvallisuus on uhattuna. Heidän ei ole aina mahdollista valita mitä syö, vaan on valittava syökö vaiko ei. Helsingin yliopiston tekemässä tutkimuksessa kävi ilmi, että taloudelliset syyt panivat tuhansia palvelualojen työntekijöitä pienentämään aterioitaan, jättämään niitä väliin, menemään nälkäisenä nukkumaan tai olemaan koko päivän syömättä keväällä 2019. Tutkimus oli osa Helsingin ja Tampereen yliopistojen PAMEL-tutkimushanketta.

PAM suhtautuu myönteisesti aloitteessa esitettyihin keinoihin kuten esimerkiksi helpompaan pääsyyn erilaisiin neuvonta- ja terveystaloihin ja maksuttomiin liikuntapaikkoihin. Tehokkainta on kuitenkin pyrkiä vaikuttavaan kestävään työelämään, joka antaa esimerkiksi palvelualojen työntekijöille ja heidän lapsilleen mahdollisuuden ennakoitavaan ja terveelliseen arkeen.

Lisätietoa:

PAMin jäsenkysely 2022: https://www.pam.fi/media/1.-materiaalipankki-tiedostot-nakyvat-julkisessa-materiaalipankissa/tilastot-ja-tutkimukset/jasenkysely-2022_-005.pdf

PAMEL-tutkimushanke: <https://blogs.helsinki.fi/pamel-hanke/julkaisut/>
<https://blogs.helsinki.fi/pamel-hanke/2022/02/08/a-third-of-private-sector-service-workers-had-severe-food-insecurity/>

Työn ja muun elämän yhteensovittaminen (Repo Work Oy) 2020:

<https://www.pam.fi/media/1.-materiaalipankki-tiedostot-nakyvat-julkisessa-materiaalipankissa/tilastot-ja-tutkimukset/tyo-ja-muun-elaman-yhteensovittaminen-tutkimusraportti-rw.pdf>

Aloite 7. Liikuntavaikutusten arviointi osaksi päätöksentekoa

Esittää: Lahden Vihreät ry

ja

Aloite 8. Suomalaisten liikkumisesta on huolehdittava

Esittää: Helsingin Vihreät Naiset ry

PAM VASTAA:

PAM kiittää Helsingin vihreitä Naisia ja Lahden Vihreitä hyvästä aloitteesta ja pitää ensiluokkaisena, että erityisesti aloitteessa 8. otetaan esille tarve lisätä työnantajille keinovalikoimaa, jolla työntekijöitä voidaan innostaa liikkumaan. Työaikana tarjottava mahdollisuus liikkua olisi erinomainen keino tehdä liikkumisesta helppoa ja ennen kaikkea mahdollista kaikissa elämäntilanteissa.

Lisäksi PAM pitää erinomaisena lähtökohtana, että liikunnalliseen työmatkaliikkumiseen panostetaan kaikilla aloilla ja siitä tehdään työnantajille kannattavaa. Viisas ja kestävä työmatkaliikenne on ympäristöä säästävää, turvallista, sujuvaa, terveellistä sekä taloudellista. Tukeaksemme keskusteluanne liikkumisen ja työmatkaliikkumisen liittyen haluammekin tuoda esille joitakin aiheeseen liittyviä huomioitamme palvelualoilta.

PAMin tutkimuksen (2020) mukaan 56% palvelualan työntekijöistä kulkee töihin pääasiallisesti omalla autollaan. Suomalaista keskivertoa huomattavasti enemmän, noin 74% tutkimuksen vastaajista, pitää tärkeimpänä syynä oman auton omistamiseen juuri työmatkoja - työpaikka sijaitsee etäällä tai sinne pääseminen kevyen liikenteen välinein on tehty haastavaksi. PAM katsoo, että terveydellisten näkökulmien lisäksi liikuntaan painottuvalla työmatkaliikenteellä on suuri merkitys ilmaston torjunnassa.

Osana aloitetta ja siihen liittyviä esitystä haluamme tuoda esille, että mahdollisuus kulkea töihin muutoin kuin autolla, on myös merkittävä yksilön talouteen vaikuttava aihe. Autoliiton mukaan oman auton kokonaiskulut ovat Suomessa keskimäärin vähintään 5000 € vuodessa. Oman auton omistamiseen liittyvät kulut ovat merkittävä rasite pamilaiden palkkapussille. Siirtymistä esimerkiksi työmatkapyöräilyyn edistää infrastruktuurin parantaminen, mutta tärkeää on myös pienten esteiden purkaminen. Näitä ovat esimerkiksi pyöräpysäköinnin järjestäminen tai sosiaalitulojen asianmukaisuudesta huolehtiminen.

Lisätietoa:

<https://docplayer.fi/184757710-Parasta-aikaa-matkalla-pamin-viisaan-liikkumisen-kyselyt-ja-toimet.html>

Aloite 13: Vihreiden linjoihin pelisäännöt työharjoittelusta

Esittää: Viite - Tieteen ja Teknologian vihreät sekä henkilöjäsenet Robert Ellmén, Kirsi Vuorinen, Janne Peltola, Antti van Wonterghem, Allu Pyhälampi, Teppo Halonen, Verde Ålander, Marjaana Mäkinen, Maria Vätilä, Tiina Mikkonen, Iina Hänninen

PAM vastaa:

Aloitteessa esitetyt huolet nuorten jaksamisesta ja työpaikalla tapahtuvan oppijan asemasta ovat hyvin perustellut. Esimerkiksi ammatillisessa koulutuksessa ei ole harvinaista, että oppija päätyy tekemään ilman korvausta tehtäviä, jotka eivät kuulu tämän opintoihinsa. Tällainen toiminta on oppijan hyväksikäyttämistä ja työn halpuuttamista.

Korkeakoulujen harjoittelujaksojen käytännöt ovat moninaiset ja usein riippuvat oppilaitoksesta. Harjoittelija voi usein tuntea olonsa yksinäiseksi ja epävarmaksi. Sekä korkeakouluissa että ammatillisessa koulutuksessa olisi äärimmäisen tärkeää, että opiskelijat ja oppijat liittyisivät oman alansa ammattiliiton opiskelijajäseneksi, jolloin heillä olisi selkeä kontakti (luottamusmies, liiton neuvonta), josta kysyä neuvoa ongelmatilanteissa.

Ammatillisessa koulutuksessa pelisäännöt ovat sikäli selkeämmät, että tutkinnon perusteet eivät enää tunne erillisiä harjoittelujaksoja. On vain työpaikalla tapahtuvaa oppimista, joissa noudatetaan samoja perusteita ja samoja ammattitaitovaatimuksia kuin oppilaitoksessa tapahtuvassa oppimisessa - oppimisympäristö on siis vain eri. Jos oppijan näkökulmasta työpaikka on toimivin oppimisympäristö, tehdään oppilaitoksen ja työpaikan kesken koulutus- tai oppisopimus. Oppisopimus on palkallinen työsuhde oppijan ja työpaikan välillä, mikä mahdollistaa myös tutkinnon perusteiden ulkopuolisten työtehtävien suorittamisen työpaikalla. Koulutussopimuksessa tehdään vain tutkinnon perusteiden mukaisia tehtäviä, joiden ensisijainen tarkoitus ei ole olla tuottavaa työtä vaan oppimista.

On selvää, että monissa tapauksissa työpaikalla tapahtuvan oppimisen pelisääntöjä ei noudateta. Yleensä syynä on kommunikaation puute oppijan, oppilaitoksen ja työpaikan välillä, jolloin ongelmatilanteet eivät nouse esiin eikä niihin osata puuttua. Myös

koulutettujen työpaikkaohjaajien puute heijastuu työpaikalla tapahtuvan oppimisen epäonnistumisina. PAMin näkemyksen mukaan jokaisella työpaikalla, joka toimii myös oppimisympäristönä, tulisi olla koulutettu työpaikkaohjaaja.

Aloite 14: Nelipäiväisen työviikon laajamittainen kokeilu

Esittää: henkilöjäsenet Tommi Nummelin, Tuomo Kondie, Jenna Hongansuo, Jari J. Marjanen, Tuomas Palonen, Ilpo Lehtinen, Jukka Eklund, Tarmo Thorström

PAM vastaa:

Työajan lyhentäminen ansiotasoa alentamatta on pitkän aikavälin trendi, jonka tuottavuuden kasvu on mahdollistanut. Se on myös perusteltu suunta tulevaisuudessa: aloitteessa viitatus tutkimuksen tulosten mukaisesti työajan lyhentäminen vähentää työntekijöiden poissaoloja, kohentaa heidän elämänlaatuaan ja parantaa heidän sitoutumistaan. Lyhentynyt työaika on myös omiaan kasvattamaan tuottavuutta ja kannustamaan yrityksiä ja niiden henkilöstöä työskentelytapojen ja työolosuhteiden jatkuvaan kehittämiseen. Siksi aloitteessa esitetyin tavoin myös me PAMissa pidämme tärkeänä tehdä lisää työajan lyhentämiseen liittyviä kokeiluja, ja kiinnittää niissä huomiota etenkin työhyvinvoinnin paranemiseen ja tuottavuuden kasvuun sekä näiden positiivisten vaikutusten yhteyteen ja pysyvyyteen.

Meidän mielestämme myös työntekijöiden oikeutta vaikuttaa omiin työaikoihinsa pitäisi parantaa. SAK on mm. esittänyt yli 55-vuotiaille subjektiivista oikeutta työajan lyhentämiseen omalla kustannuksellaan. Työaika-autonomian lisäksi työhyvinvointia ja mahdollisuutta yhdistää työtä ja muuta elämää voidaan parantaa myös ergonomista työvuorokiertoa parantavilla määräyksillä, joista esimerkkinä mainittakoon riittävän pitkät työvuorojen väliset lepoajat ja yötyön teettämisen rajoittaminen, sekä työntekijän oikeudella olla työnantajan tavoittamattomissa työajan ulkopuolella.

Haluamme lisäksi tuoda esille, että PAMin edustamien yksityisten palvelualojen työntekijöillä haasteena on pitkän työajan sijasta pikemminkin elämiseen riittämättömät työtunnit. Esimerkiksi vähittäiskaupan palkansaajista jopa 45 % ja majoitus- ja ravintola-alan palkansaajista 40 % on osa-aikaisia. Isolle osalle heistä työsuhteen osa-aikaisuus ei ole

oma valinta. Köyhyysriski on kohonnut, ja jo ennen koronapandemiaa osa palvelualojen työntekijöistä kärsi ruokaturvattomuudesta eli pienien tulojen vuoksi rahat eivät riittävästi riittävästi ja terveelliseen ruokaan. Iso osa vailla täysiä tunteja olevista joutuukin paikkaamaan ansiotulojaan asumistuella, sovitellulla päivärahalla ja toimeentulotuella; tällaisten sosiaalisten tulonsiirtojen yhteiskunnallinen hintalappu on lähes 500 miljoona euroa.

Myös osa-aikatyön inhimillinen hinta on suuri. Silpputyötä tekevien työvuorot sijoittuvat muita useammin iltoihin, öihin ja viikonloppuihin ja vapaapäivät annetaan yksittäisinä. Lisäansioden saamiseksi näiden työntekijöiden on jatkuvasti seurattava tarjolle tulevia tunteja tai tehtävä useampaa työtä.

Työajan lyhentämisen ja sen vaikutuksia selvittävien kokeilujen ohella pidämme tärkeänä parantaa osa-aikaisten työntekijöiden oikeutta kokoaikatyöhön. Tämä tarkoittaisi mm. sitä, että työsuhteen osa-aikaisuudelle edellytettäisiin laissa perustetta samalla tavoin kuin määräaikaisissa työsuhteissa.

Aloite 15: Taataan kaikille oleskeluluvan saaneille oikeus perhe-elämään Suomessa

Esittää: Helsingin Vihreä seura ry

PAM vastaa:

Palvelualojen ammattiliiton PAMin mielestä aloite kiinnittää huomiota tärkeään ihmisoikeusasiaan. Vihreiden mukaan perheenyhdistämisen tulisi olla mahdollista ilman toimeentulorajoja, jotta oikeus perhe-elämään olisi mahdollista jokaiselle varallisuudesta riippumatta. Tämä vahvistaisi myös kotoutumista.

Perheenyhdistämisen toimeentulorajat ovat korkeita varsinkin palvelualojen työntekijöille. Jos työn perässä muuttaneella maahanmuuttajalla on puolison lisäksi kolme lasta kotimaassaan, hänen pitäisi ansaita nettona 2900 euroa kuussa, jotta hän saisi perheensä Suomeen. Jos hänellä on puolison lisäksi yksi lapsi, häneltä vaaditaan 2200 euroa kuukaudessa nettona. Palvelualojen työntekijöiden palkka on PAMin tuoreimman jäsenkyselyn tietojen mukaan keskimäärin 2162 euroa kuukaudessa bruttona. Palvelualoilla työskentelevien palkkataso mahdollistaa siis ainoastaan puolison saamisen Suomeen. Moni palvelualojen työtä tekemään muuttanut joutuukin tekemään todella paljon työtä saadakseen koko perheensä Suomeen.

Toimeentuloraja on ajanut monet tekemään useampaa työtä, joissa työehdot tai työskentelyolosuhteet voivat olla millaisia hyvänsä. Korkea toimeentuloraja tekee työnantajille mahdolliseksi käyttää tilannetta hyväkseen ja vahvistaa työntekijän riippuvaisuussuhdetta työnantajaan. Liiton tietoon on tullut erilaisia hyväksikäyttötilanteita, esimerkiksi että työnantaja maksaa työntekijälle sen verran enemmän, että toimeentuloraja täyttyy, mutta vaatii työntekijää maksamaan käteisenä takaisin osan palkasta työnantajakuluineen. Monet perheelliset työperäiset maahanmuuttajat tulevat virallisten tietojen mukaan hyvin toimeen, mutta todellisuudessa elävät köyhyysrajalla tällaisten palkanmaksujärjestelyiden vuoksi.

Palvelualoilla on jo nyt paljon työperäisiä maahanmuuttajia. Määrä on jatkuvasti kasvanut, varsinkin siivousalalla, ja paljon puhuttu työvoimapula tulee sitä vielä kasvattamaan. Tällä hetkellä Suomessa ollaan yhtä mieltä, että työ- ja osaamisperusteista maahanmuuttoa tarvitaan, mutta sen merkittävä lisääminen edellyttää, että Suomeen muuttavien työntekijöiden tarpeet huomioidaan kokonaisvaltaisesti. Valtiovallan on edistettävä heidän ihmisoikeuksiaan, vastattava heidän tarpeisiinsa ja huolehdittava, ettei lainsäädännöllä vahvisteta hyväksikäytölle altistavaa riippuvuussuhdetta työnantajaan.

Oikeus perhe-elämään on ihmisoikeuskysymys, joka on huomioitu kansainvälisissä sopimuksissa. Oikeus perhe-elämään on kirjattu Euroopan unionin perusoikeuskirjaan. Oikeus perhe-elämään on määritelty ihmisoikeudeksi YK:n ihmisoikeuksien julistuksessa. Lisäksi YK:n lapsen oikeuksien sopimus takaa jokaiselle lapselle oikeuden olla vanhempiensa hoidettavana. Sopimus määrää, että silloin kun lapsi on joutunut eroon vanhemmistaan, valtion pitää käsitellä hakemus perheen yhdistämiseksi myönteisesti ja viivyttämättä. Mikäli perheenyhdistäminen tehdään kohtuuttoman vaikeaksi, valtio loukkaa ihmisoikeuksia ja myös erityisesti lapsen oikeuksia.

Lisäksi työperäisten maahanmuuttajien kohdalla perheen oleminen kaukana on ylimääräinen kuormittava tekijä, joka vaikuttaa työntekijän työstä turvallisesti selviytymiseen. PAMin jäsenille järjestettävissä työturvallisuuteen liittyvissä tapaamisissa työperäiset maahanmuuttajat ovat nostaneet yhdeksi suoraan työhön vaikuttavaksi kuormitustekijäksi perhe-elämän. Perheen ikävöinnin henkiset vaikutukset näkyvät työhön keskittymisessä ja tätä kautta työstä suoriutumisessa. Tämä kertoo perheen merkityksestä jokapäiväisessä elämässä.

Valitettavasti näyttää siltä, että Suomi haluaa lisätä työperäistä maahanmuuttoa ilman ymmärrystä maahan muuttavien työntekijöiden tarpeista. Niin kauan kuin on kyse ihmisistä, täytyy maahanmuuttopolitiikassa huomioida inhimilliset tarpeet ja ihmisoikeudet, jotta vältytään tekemästä samoja virheitä kuin naapuri-valtioissa. Mahdollistamalla perhe-elämä pidetään huolta maahan muuttaneiden kokonais-valtaisesta ihmisoikeuksien toteutumisesta ja hyvinvoinnista, ja myös ennaltaehkäistään työtapaturmia.

PAM haluaa nostaa lisäksi esiin, että perheenyhdistämisen toimeentulorajojen tarkoitus on toimia myös työvoiman hyväksikäytön estolääkkeenä. Valitettavasti toimeentulorajat ovat osoittautuneet toimimattomaksi keinoksi tähän. PAM ehdottomasti kannattaa työmarkkinarikollisuuden kitkemistä, mutta muilla keinoilla. Esimerkiksi työntekijöiden alipalkkauksen kriminalisoinnilla ja työehtojen ennakovalvonnalla ja muita sanktiojärjestelmiä vahvistamalla voidaan puuttua paljon ärhäkämmin työvoiman hyväksikäyttöön. Työn perusteella maahan muuttavien työntekijöiden hyväksikäytön estämiseksi ja reilun työelämän varmistamiseksi tarvitaan konkreettisia ja kohdennettuja toimia, joiden toteuttamisessa ei pidä aikailla. Esimerkiksi pelkkä valvonnan lisääminen ei yksin riitä, vaan tarvitsemme lisäksi sanktioita, mm. edellä mainittua alipalkkauksen kriminalisointia.

Valvonta- ja sanktiojärjestelmän vahvistamisen lisäksi tarvitaan keinoja, joilla autetaan ja tuetaan työn perässä tulevia kiinnittymään nykyistä paremmin yhteiskuntaan. Esimerkiksi tarjoamalla laadukasta kielikoulutusta ja tietoa suomalaisesta työelämästä sekä sen pelisäännöistä, autetaan konkreettisesti uusia tulijoita. Ongelmahan on nyt se, että työn perässä maahan muuttavat ulkomaalaiset eivät kuulu julkisten kotoutumispalveluiden piiriin. Tarjoamalla kielikoulutusta vaikutetaan ennaltaehkäisevästi hyväksikäyttöön ja edistetään kotoutumista.

Aloite 18: Puoluekokousaloite turistiverosta

Esittää: Rovaniemen Vihreät ry

PAM VASTAA:

Turistiveroja kerätään tällä hetkellä Euroopassa pääasiassa kaupungeissa ja muissa lomakohteissa, joissa liikaturismi aiheuttaa jo nykyisellään merkittäviä negatiivisia vaikutuksia ympäröivälle luonnolle, asuntomarkkinoille tai kohteiden viihtyvyydelle. PAM katsoo, ettei matkailijoiden määrään liity Suomessa nykyisellään tällaista ongelmaa, sillä ulkomailta saapuneiden matkailijoiden määrä on yhä huomattavasti koronapandemiaa edeltänyttä aikaa matalammalla tasolla. Turistiveron mahdollisuutta ja vaikutuksia voitaisiin kuitenkin selvittää, jos matkailijoiden määrä kasvaa taas tulevaisuudessa ja veroa katsotaan tarvittavan esimerkiksi matkailukohteita ympäröivän luonnon suojelemista tai kohteiden viihtyvyyden parantamista varten.

Jos turistiveroa perittäisiin majoitusliikkeiden kautta, kuten eurooppalaisissa lomakohteissa on tyypillistä, tulisi vero kohdistaa kaikkiin majoitusta tarjoaviin tahoihin, jotta sitä ei pystyttäisi kiertämään esimerkiksi ammattimaisen Airbnb-toiminnan avulla. Muuten vero saattaisi itsessään vahvistaa liikaturismin asuntomarkkinoille aiheuttamia ongelmia, kun asuntoja ostetaan ja vuokrataan lyhytaikaista majoitustoimintaa varten. Yhtäältä euromääräisesti tai suhteellisesti pieni vero uppoaisi helposti matkailun kokonaiskustannuksiin, jolloin sen negatiivinen vaikutus Suomeen matkakohteena olisi pieni. Toisaalta veronkannon kustannukset veisivät tällöin merkittävän osan verotuloista. Merkittävämmän turistiveron kohdalla verotuksen kustannukset olisivat suhteessa pienemmät, mutta negatiivinen vaikutus matkailijoiden määrään suurempi, joka puolestaan heikentäisi julkista taloutta epäsuorasti muiden verotulojen kuten yhteisöveron tai matkailualan työntekijöiden maksaman kunnallisveron määrän laskiessa. Jos verolle asetetaan siis muita tavoitteita kuin matkailijoiden määrän vähentäminen, tulisi sen suoria ja epäsuoria vaikutuksia tutkia ennen käyttöönottoa.

Julkisen sektorin kuten valtion tai matkailun kohdekunnan tarjoama vapaaehtoinen vaihtoehto matkailun aiheuttaman ilmasto- ja ympäristökuormituksen kompensoimiseksi

voisi myös kiinnostaa matkailijoita. Esimerkiksi lentoyhtiöiden tarjoaman vapaaehtoisen päästökompensoinnin vaikuttavuuteen liittyvät epäselvyydet hillitsevät tällaisten ratkaisujen suosiota. Sen sijaan julkisen tahon keräämä tai auditoima maksu, jonka tulot käytettäisiin todennetusti vaikkapa turistikohteen lähiluonnon suojeluun, voisi olla hyvinkin suosittu matkailijoiden keskuudessa. Tämä mahdollistaisi myös kerättyjen varojen korvamerkitsemisen, mikä ei ole verotulojen kohdalla Suomessa ainakaan tällä hetkellä mahdollista.

Aloite 25: Vihreille työmarkkinapoliittinen ohjelma

Esittää: Viite - Tieteen ja teknologian Vihreät ry sekä henkilöjäsenet Janne Peltola, Juho Salmi, Jussi-Pekka Teini, Jori Mäkkeli, Leena Riittinen, Ville Savonlahti ja Jussi Junni

PAM VASTAA:

Suomen toiseksi suurimpana ammattiliittona PAM pitää erittäin tarpeellisena, että jokainen puolue pohtii omaa suhtautumistaan työmarkkinapolitiikkaan ja siten valitsee minkälaista työelämää, puolue haluaa tulevaisuudessa edistää. PAM pitää tärkeänä, että työelämää tarkastellaan juuri aloitteessa asetetun moniäänisesti ja erilaiset ryhmät ja alat huomioiden. Esimerkiksi PAMin jäsenistöstä joka kolmas on nuori ja siksi koemme erityisen tärkeänä, että nuorten ääni kuuluu kun kehitämme ja viemme työelämää eteenpäin.

PAM tuottaa vuosittain huomattavan määrän tutkittua tietoa juuri palvelualoista ja aloilla työskentelystä. Tämän tiedon osalta olisimme mielellämme tukena Vihreiden rakentaessa omaa työmarkkinaohjelmaansa. PAM on samaa mieltä aloitteen kanssa: uutta työmarkkinapolitiikkaa tarvitaan ja työelämän tulee vastata tulevaisuuden haasteisiin. Aloitteessa on esitetty useita huomioita liittyen työmarkkinoiden tämänhetkiseen tilaan ja näitä huomioita kommentoimme seuraavissa kappaleissa.

Väite 1: Työmarkkinoiden jäykät rakenteet ohjaavat täysipäivätyöhön

Väitteessä on hyvä pohja ja se pitää tietyiltä osin myös paikkaansa. Samanaikaisesti on hyvä hahmottaa, että Suomessa tehdään valtava määrä vastentahtoista osa-aikatyötä. Osa-aikainen työ voi olla työntekijän oma valinta esimerkiksi opiskeluiden, elämäntilanteen tai osatyökykyisyyden vuoksi. Jos muuta työtä ei ole tarjolla ja työntekijä haluaisi koko-aikatyötä, kyseessä on vastentahtoinen osa-aikatyö. Tällainen osa-aikatyö sen sijaan on merkittävä yhteiskunnallinen ongelma.

PAM haluaa nostaa esille osaksi keskustelua, että vastentahtoinen osa-aikatyö keskittyy aloille, joissa palkat ovat matalia. Kokoaikatyöstä saatava palkka riittäisi usein elämiseen, mutta osa-aikatyöstä saatava palkka ei. Näin suuri osa osa-aikatyöntekijöistä joutuu turvautumaan sosiaaliturvaan. Elämiseen riittämättömiä ansiotuloja paikataan tällä hetkellä muun muassa yleisellä asumistuella, sovitelluilla päivärahoilla sekä viimesijaisimmalla sosiaaliturvan muodolla – toimeentulotuella.

On sinänsä oikein, että kansalaisten toimeentulosta pidetään huoli viime kädessä sosiaaliturvan avulla. Työssäkäyville maksettavien sosiaalisten tulonsiirtojen yhteiskunnallinen hintalappu on kuitenkin sietämättömän suuri - lähes 500 miljoona euroa. Kokoaikatyö olisikin sosiaaliturvaa parempi ja yhteiskunnan kannalta edullisempi vaihtoehto.

Osa-aikatyö, vuokratyö ja nollatuntisopimukset, joissa työntekijän on mahdotonta ennakoida työtuntejaan, nakertavat työntekijöiden elämänhallintaa ja luovat heille korostuneen köyhyysriskin. Riski on vakava, sillä jo ennen koronapandemiaa osa palvelualojen työntekijöistä kärsi ruokaturvattomuudesta eli pienien tulojen vuoksi rahat eivät riitä riittäväan ja terveelliseen ruokaan.

Tilanne heikentää myös suomalaisen työelämän kehittämistä, sillä toimeentulostaan epävarmalla altavastaajalla on korkea kynnyks ottaa esiin työssään havaitsemia epäkohtia. Pitkäaikainen osa-aikatyö jättää pitkän varjon, sillä pienistä tuloista kertyy pieni eläke. Eläkeläisköyhyyden tärkeimmät syyt ovat varhain alkanut työkyvyttömyys tai työuran aikaiset pienet tulot. Riippuvuus sosiaaliturvasta jatkuu eläkkeelläkin.

Epävarma toimeentulo lisää työntekijän epävarmuutta kaikilla elämän osa-alueilla ja vaikuttaa myös hänen läheisiinsä. Tulevaisuuden suunnittelu, harrastukset ja vaikkapa lisäkoulutuksen hankkiminen ovat usein alisteisia lisätoimeentulon hankkimiselle. Tämä vaikuttaa myös lapsiin. Silpputyötä tekevien työskentelyolosuhteet ovat monesti hankalia. Työvuorot sijoittuvat muita useammin iltoihin, öihin ja viikonloppuihin ja vapaapäivät annetaan yksittäisinä. Lisäansion saamiseksi näiden työntekijöiden on jatkuvasti seurattava tarjolle tulevia tunteja tai tehtävä useampaa työtä.

On palvelualojen työntekijöiden ja yhteiskunnan etu, että halukkailla työntekijöillä on mahdollisuus täysipäiväiseen työhön, josta voi saada riittävän toimeentulon ja joka mahdollistaa tasapainon työn ja muun elämän välillä. PAM katsoo, että lainsäädännöllä voidaan karsia epäreiluja työn teettämisen tapoja. Osa-aikatyön teettämiseksi ei tällä hetkellä vaadita minkäänlaisia perusteita, vaikka tiedetään, että se aiheuttaa yhteiskunnalle monenlaisia isoja kustannuksia. On selvää, että on tilanteita, joissa yrityksen on toimiakseen käytettävä osa-aikatyötä. Näin ei kuitenkaan ole läheskään aina. Laajat aukioaloajat antavat laajat mahdollisuuden työvuorosunnitteluun.

PAM toivoo, että Vihreät ottavat myös vastentahtoisen osa-aikatyön ongelmat tosissaan rakentaessaan omaa työmarkkinapoliittista ohjelmaansa. Olemme varmasti yksimielisiä siitä, että tulevaisuudessa on pienennettävä osa-aikaisen työn yhteiskunnallista ja yksilökohtaista hintalappua ja pyrittävä lisäämään osa-aikatyöntekijän toimeentulon ja ajankäytön ennustettavuutta.

Tämän vuoksi me PAMina esitämme, että

- Lisätään lainsäädäntöön vaatimus, jonka mukaan työsuhteen osa-aikaisuudelle pitää olla lain tarkoittama peruste. Tällaisia perusteita voisivat olla esimerkiksi työntekijän oma tahto tai työn kausittainen luonne, mutta ei työnantajan yksipuolinen määräys.
- Säädetään lisätyön tarjoamiselle tarjoamisjärjestys: lisätyötä olisi tarjottava ensiksi pisimpään yrityksessä työsuhteessa olleille osa-aikaisille.
- Säädetään, että työsopimuksessa sovitun työajan yli tehtyjen lisätuntien tulee vakiintua työsopimuksen uudeksi työaikaehdoksi.
- Säädetään, että lisätuntien tekeminen edellyttää työntekijän tapauskohtaista suostumusta. Näin työntekijää ei joutuisi sitoutumaan tekemään lisätyötä vapaapäiviensä ulkopuolella aina kun työnantaja sitä tarjoaa.

Faktalaatikko

OSA- AIKATYÖ:

- Suomessa on lähes 470 000 työllistä, jotka työskentelevät osa-aikaisesti.
- Syyskuussa 2021 tilastokeskuksen mukaan naisista osa-aikaisena työskenteli vajaat 25 prosenttia.
- Osa-aikaisten palkansaajien määrä on lisääntynyt vuodesta 2020 vuoteen 2021 noin 60 000 henkilöllä ja saavutti kuluvan vuoden kolmannella vuosineljänneksellä uuden ennätyksen (375 000).
- Tilastokeskuksen vuoden 2022 alussa julkaisemien tietojen mukaan osa-aikatyötä tekevistä palkansaajista 31 prosenttia tekee osa-aikatyötä vastentahtoisesti.

Väite 2: Rakenteet karsastavat vanhempainvapaita

Tämä aloitteen toteutus on erittäin tärkeä - valitettavasti suomalainen työelämä ei ole tältä osin valmis. Työelämästä pitää ehdottomasti kitkeä toimintatapoja, jotka asettavat raskaana olevat ja vanhemmat muita huonompaan asemaan ja loukkaavat tasa-arvoa. Kiitämme aloitteen laatijoita tämän tärkeän teeman esille nostamisesta.

PAM katsoo, että raskaus ja vanhemmuus eivät saisi missään kohdassa olla uhka työelämään osallistumiselle. Työelämää koskevassa lainsäädännössä kielletään tällä hetkellä yksiselitteisesti raskauteen ja vanhemmuuteen perustuva syrjintä työelämässä. Lain tarkoitus ei kuitenkaan toteudu riittävän tehokkaasti. Tämä koskee erityisesti nuoria epätyypillisissä työsuhteissa työskenteleviä naisia, jotka ovat vailla vakinaisen työsuhteen tuomaa turvaa.

Esimerkiksi PAMin työsuhdeneuvontaan tulee vuosittain noin 1 000 raskaus- ja perhevapaasyrjintään liittyvää yhteydenottoa. Kysymykset koskevat tyypillisesti tilanteita, joissa määräaikaista työsuhdetta ei jatketa raskauden tultua ilmi.

Tasa-arvovaltuutettu on arvioinut, että asiaa koskevien säännösten sisällyttäminen työsopimuslakiin ja muihin palvelussuhdelakeihin tehostaisi nykyisen syrjintäsuojan toteutumista määräaikaisten työntekijöiden osalta. Se edistäisi säännösten tunnetuksi tuleamista työpaikoilla.

Tämän vuoksi PAM katsoo, että Suomessa tulisi lakiin lisätä

- kielto jättää määräaikainen työsopimus uusimatta raskauden tai perhevapauden perusteella
- kielto rajoittaa määräaikaisen sopimuksen pituus perhevapaan alkuun
- Lisäksi PAM katsoo, että jos työnantaja kuitenkin näin toimii, hänen on kyettävä osoittamaan, ettei uusimatta jättäminen johdu raskaudesta tai perhevapaan käyttämisestä

Faktalaatikko:

Raskaussyrjintä on merkittävä ongelma

- Syrjintä raskauden tai perhevapaisten vuoksi on laissa yksiselitteisesti kiellettyä. Siitä huolimatta erityisesti naisvaltaisilla palvelualoilla on edelleen tavallista, että tieto työntekijän raskaudesta vaikuttaa työsuhteeseen.
- Noin puolet tasa-arvovaltuutetun saamista työelämää koskevista yhteydenotoista liittyy raskaussyrjintään.
- PAMiin raskaussyrjintään liittyviä yhteydenottoja tulee vuosittain noin tuhat.

Väite 3: Kolmikantajärjestelmän dynamiikka ohjaa työehtosopimuksista käytävää keskustelua laadun sijaan rahaan.

PAM haluaa huomauttaa, että tällä hetkellä kolmikantaisia neuvotteluita käydään lähinnä vain työelämän keskeisestä lainsäädännöstä erilaisten työryhmien kautta. Esimerkiksi eläkejärjestelmää, työturvallisuutta ja ansioperusteista sosiaaliturvaa kehitetään

kolmikantaisesti ja pyritään täten löytämään järkeviä ratkaisuja koko työmarkkinakentän lähtökohdista. Työehtosopimiseen tämä kolmikantainen järjestelmä ei kuitenkaan enää yllä, sillä Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ilmoitti vuoden 2016 alussa, että se ei enää tee ns. keskitettyjä ratkaisuja.

Keskitetty sopiminen työehdoista tarkoittaa sitä, että työmarkkinoiden keskusjärjestöt, eli palkansaajien SAK:n, STTK:n ja Akavan sekä työnantajien EK:n, Kuntatyönantajien, valtion ja kirkon työmarkkinalaitokset neuvottelevat työmarkkinaratkaisun. Kuten mainittu, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK on kuitenkin muuttanut sääntöjään siten, että vuoden 2016 kevään jälkeen se ei ole enää mukana keskitettyjen tulopoliittisten ratkaisujen eli tupojen teossa. Niinpä Varsinaisia keskitettyjä sopimuksia ei enää ole tehty tuon EK:n ilmoituksen jälkeen, vaikkakin vielä vuoden 2016 kilpailukyky sopimusta voidaan pitää eräänlaisena keskitettynä ratkaisuna.

On hyvä myös huomioida, että myöskään keskitetyissä sopimuksissa työmarkkinakeskusjärjestöt eivät ole solmineet varsinaisia työehtosopimuksia. Niiden tekeminen kuuluu ammattiliitoille ja työnantajaliitoille, jotka ovat näiden keskusjärjestöjen jäseniä. Kun ratkaisu on tehty keskitetysti, kukin ammattiliitto ja työnantajaliitto ovat erikseen sopineet keskitettyjen ratkaisujen sisältöjen viemisestä osaksi omia työehtosopimuksiaan alakohtaisesti tarkoituksenmukaisin määräyksin.

Suomessa kolmikantaisella neuvottelulla on pitkät juuret aina ensimmäisen maailmansodan jälkeisestä myllerryksestä saakka. On hyvä myös hahmottaa, että Suomi on kansainvälisissä sopimuksissaan sitoutunut noudattamaan kolmikantaista neuvottelua työelämään liittyvissä kysymyksissä.

Huoli neuvottelujen keskittymisestä palkkaan, on kuitenkin monelta osin aiheellinen - kolmikantaisesta sopimisesta luopumisesta huolimatta Elinkeinoelämän keskusliitto on kuitenkin kullisseissa koordinoitunut työnantajaliittojen palkkatavoitteita ja niistä sopimista. Samanaikaisesti kun siis julkisuudessa EK on liputtanut liittokohtaisen sopimisen puolesta, on se käytännössä ohjailut ripustautumista vientiteollisuuden palkkaratkaisuun. PAM ei hyväksy tällaista lähtökohtaa neuvotteluille, sillä juuri tämä aiheuttaa neuvottelujen keskittymisen palkkakysymysten ympärille ja rikkoo suomalaista sopimisen kulttuuria. PAM katsoo, että jos työnantajat haluavat takaisin keskitetympään sopimiseen, pitää myös

kaikkien työntekijöiden edustajilla olla mahdollisuus vaikuttaa ratkaisuihin. Tämä olisi ensimmäinen askel kohti uudenlaista, yhteisempää sopimisen mallia.